

Fotografie: Nanda Sluijsmans

RITSEN: EEN GIDS MET KLIMAATADAPTIEVE INSTRUMENTEN VOOR BOUWEN & ONTWIKKELEN

&flux

TAUW

SAMEN
KLIMAAT
BESTENDIG

Fotografie: Nanda Sluijsmans

RITSEN: EEN GIDS MET KLIMAATADAPTIEVE INSTRUMENTEN VOOR BOUWEN & ONTWIKKELEN

In deze gids vind je een overzicht van de sturingsmogelijkheden voor klimaatadaptieve gebiedsontwikkeling. Dit gidsje ondersteunt organisaties bij het innemen van de juiste rol én het toepassen van een ondersteunend instrument hierbij. Daarnaast geeft het ook toegang tot reeds ontwikkelde voorbeelden die je kunnen helpen bij je opgave en richtingen waar je meer informatie kunt vinden.

We wensen je veel succes in je klimaatadaptieve projecten en staan klaar om je hierbij te helpen.

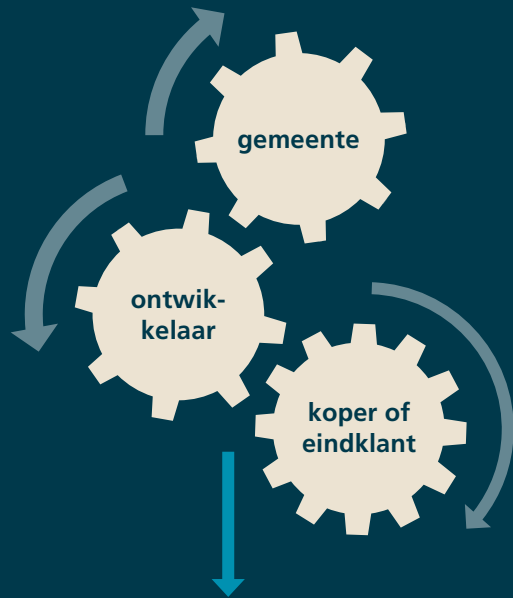
In 2020 hebben &Flux, Tauw en Samen Klimaatbestendig een selectie van beschikbare instrumenten overzichtelijk geordend naar het toepassingsgebied en de inhoudelijke samenhang.

&flux

 TAUW

SAMEN
KLIMAAT
BESTENDIG

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE VRAAGT OM EEN PUBLIEK-PRIVAAT PROCES

In het proces tot klimaatadaptieve nieuwbouw spelen verschillende partijen een rol. De gemeente heeft zelden een directe relatie met de koper. De ontwikkelaar heeft deze wel en kan ook een rol innemen richting de eindklant.

Het bouw- en ontwikkelproces van nieuwbouw vindt **publiek-privaat** plaats via verschillende **sturingsinstrumenten** en ontwikkelingsprojecten. Hierin heeft de gemeente bijna nooit zelf een directe relatie met de eindklant: **ook de ontwikkelaar kan een rol innemen** in het betrekken van de eindklant in het realiseren van klimaatadaptieve maatregelen.

Een valkuil in het publiek-private proces is dat overheden traditioneel gewend zijn regulerend te werken. Maar de maatschappelijke uitdaging naar een klimaatadaptieve leefomgeving vergt een **proces van publiek en private inspanning** en daarmee samenwerking. Het is dus evident dat zowel publiek als privaat hiervoor een passend instrumentarium gaat inzetten. Een voorbeeld van publiek-privaat ontwikkelde instrumenten en projecten is het Convenant Bouw Adaptief. Voor de uiteindelijke maatschappelijke transitie naar klimaatadaptieve woongebieden is het gewenst dat ook de **financiers meer betrokken** gaan worden bij de opgave.

Voor een goed publiek-privaat bouw- en ontwikkelproces kun je de volgende hoofdlijnen volgen:

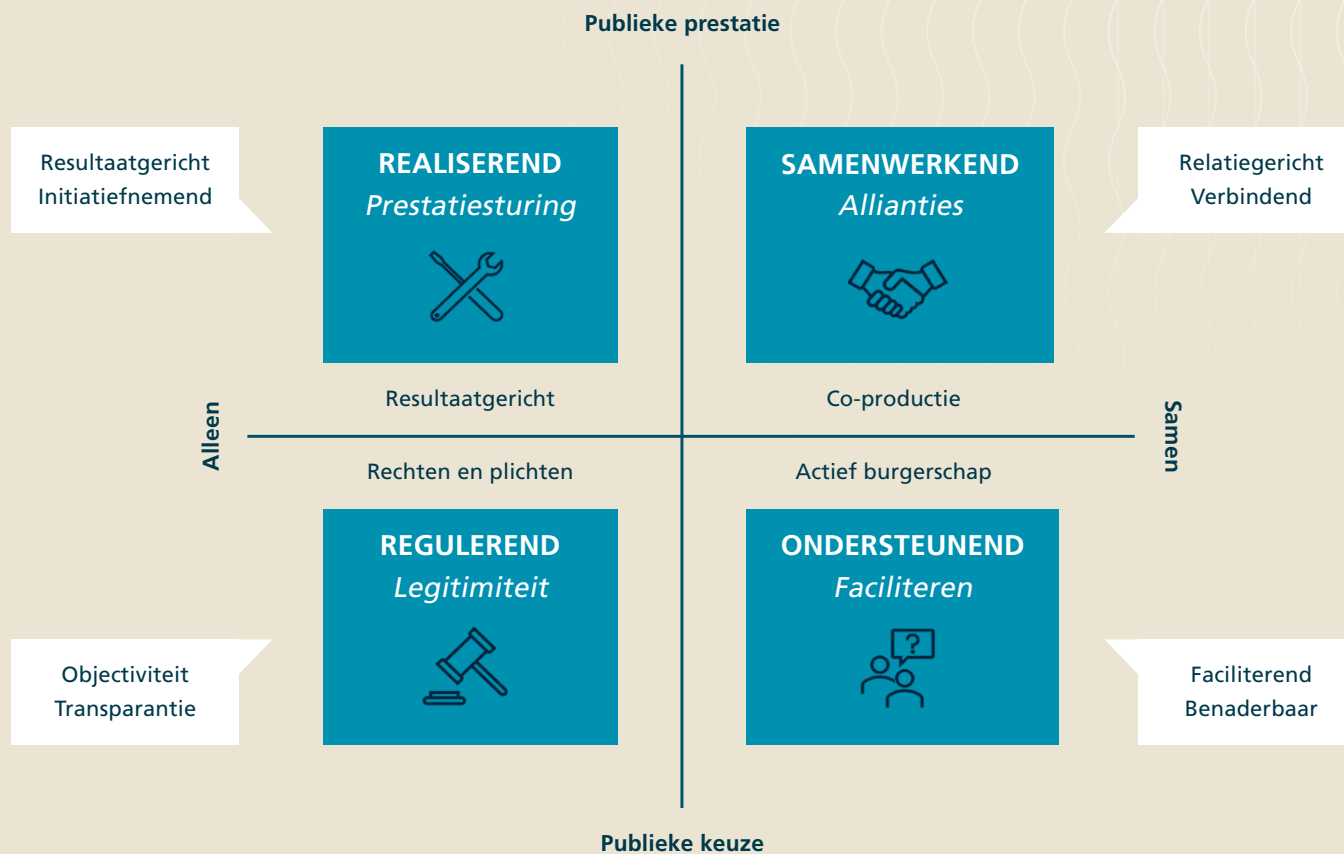
1. Kies de juiste rolopstelling
2. Zet de sturingsmogelijkheden gericht in
3. Benut bestaande klimaatadaptieve instrumenten en voorbeelden

‘Het is dus evident dat zowel publiek als privaat hiervoor passend instrumentarium gaan inzetten.’

1.

HET KIEZEN VAN DE JUISTE ROL

Welke instrumenten je gaat ontwikkelen, kiezen en toepassen is afhankelijk van de keuze welke rol je neemt als organisatie.

2.

Naast het kiezen van de juiste rol en het selecteren van het juiste instrumentarium dienen organisaties ook de randvoorwaarden te organiseren.

Dit gaat om:

- projecten (uitvoering)
- capaciteit (organisatie)
- het financiële kader
- het juridische handelingskader
- de ondersteunende beleids- en ambitie instrumenten.

In dit overzicht is het handelingsperspectief voor publieke en private partijen via verschillende instrumenten weergegeven.

HET GERICHT INZETTEN VAN STURINGSMOGELIJKHEDEN

- Publiek sturingsinstrument
- Zowel publiek als privaat sturingsinstrument
- Privaat sturingsinstrument

	REALISEREND <i>zelf maatregelen nemen</i> 	REGULEREND <i>maatregelen afdwingen</i> 	SAMENWERKEND <i>samen maatregelen nemen</i> 	ONDERSTEUNEND <i>maatregelen stimuleren en faciliteren</i>
UITVOERING 	<ul style="list-style-type: none"> - GRP ■ - MJOP Wegen ■ - EMVI aanbesteding ■ - Renovatieprogramma's ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbesteding / tender met middelvoorschriften ■ - BKPV aanbesteding ■ - Cafetariamodel ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbesteding / tender met doelvoorschriften ■ - BVP aanbesteding ■ - Klimaattoets, BREEAM, intentieovereenkomsten ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Ondersteunen bewonersinitiatieven ■ - Koperslijst klimaatadaptieve maatregelen ■ - Voorbeeldenboek KA projecten ■
ORGANISATIE 	<ul style="list-style-type: none"> - Handboek openbare ruimte / LIOR / Civieltechnisch handboek ■ - Toetsingscommissie inrichting openbare ruimte ■ - MJOP ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Monitoring en evaluatie ■ - Watertoets ■ - Handboek openbare ruimte / LIOR / Civieltechnisch handboek ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfbeheer ■ - Gezamenlijke ambities vastleggen ■ - Prestatieafspraken ■ - Convenanten ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Bewustwordingscampagne ■ - Wijkcoöperatie / WF onderhoud en beheer klimaatadaptatie buitenruimte ■
FINANCIËEL 	<ul style="list-style-type: none"> - Rioolheffing ■ - WOZ ■ - MUOP wegen ■ - GRP ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Tegeltax ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Lening ■ - Garantiefonds ■ - Anterieure overeenkomst ■ - Economische verkenning klimaatadaptief bouwen (convenant) ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Collectieve inkoopkorting ■ - Subsidie ■ - Gedifferentieerde rioolheffing ■
JURIDISCH 	<ul style="list-style-type: none"> - GRP ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Hemelwaterverordening ■ - Omgevingsvergunning ■ - Regels bestemmingsplan ■ - Waterneutrale bouwvelop ■ - Bouwbesluit / BBL ■ - Max. tuinverharding in koopcontract ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Bestuursovereenkomst ■ - Publiek-private overeenkomst ■ - Anterieure overeenkomst (boven planse verevening) ■ 	
BELEID 	<ul style="list-style-type: none"> - GRP ■ - Groenprogramma ■ - Handboek openbare ruimte ■ - Gebiedslabels openbare ruimte ■ - Bedrijfsambitie: klimaatadaptief en groen ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Omgevingsplan ■ 	<ul style="list-style-type: none"> - Omgevingsplan ■ - Woonvisie ■ - Leidraad KA bouwen, Zuid-Holland ■ 	

3.

HET GERICHT BENUTTEN VAN BESTAANDE KLIMAATADAPTIEVE INSTRUMENTEN & VOORBEELDEN

Landelijk zijn bij diverse koploper initiatieven voorbeelden en instrumenten ontwikkeld om in het proces tot klimaatadaptieve nieuwbouw ingezet te kunnen worden.

In deze tabel vind je bij welke rol en welk aspect deze voorbeeldinstrumenten passen.

	REALISEREND <i>zelf maatregelen nemen</i> 	REGULEREND <i>maatregelen afdwingen</i> 	SAMENWERKEND <i>samen maatregelen nemen</i> 	ONDERSTEUNEND <i>maatregelen stimuleren en faciliteren</i>
UITVOERING 	<ul style="list-style-type: none"> - De Eindhovense Klimaattoets 	<ul style="list-style-type: none"> - Klimaatadaptatie in aanbestedingen en contracten – NAS - Klimaatbestendige nieuwbouw MRA – verkenning minimum veiligheidsniveau - Concept Basisveiligheidsniveaus klimaatbestendige nieuwbouw MRA - Regenbestendige gebiedsontwikkeling, katern 2, gemeente Amsterdam - Factsheet: Tender en Beste Prijs-Kwaliteit Verhouding criteria - Rekentool klimaatopgave, gemeente Eindhoven - Puntensysteem voor groen- en natuurinclusief bouwen gemeente Den Haag 	<ul style="list-style-type: none"> - Programma van Eisen Bouwconvenant Zuid-Holland - Factsheet: Tender en Beste Prijs-Kwaliteit verhouding criteria - Factsheet: Gezamenlijke ontwikkelambitie – instrument voor het borgen van klimaatadaptatie op privaat terrein - Factsheet BREEAM NL Nieuwbouw en Renovatie - Reiswijzer gebiedsontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> - Reiswijzer gebiedsontwikkeling - Voorbeeldenboek klimaatadaptieve bouwprojecten - Besondersteunend model Waternet - Roadmap klimaatrobuuste gebiedsontwikkeling, 2.0
ORGANISATIE 	<ul style="list-style-type: none"> - Handreiking klimaatbestendige nieuwbouw, MRA 		<ul style="list-style-type: none"> - Convenant Klimaatadaptief bouwen, Zuid-Holland 	<ul style="list-style-type: none"> - Besondersteunend model Waternet BZK
FINANCIEEL 		<ul style="list-style-type: none"> - Notitie meerkosten veiligheidsniveau's 	<ul style="list-style-type: none"> - Economische verkenning klimaatadaptief bouwen (convenant) 	<ul style="list-style-type: none"> - Factsheet Duurzame rioolheffing
JURIDISCH 	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsregel Eindhoven / Paraplubestemmingsplan 	<ul style="list-style-type: none"> - Handreiking decentrale regelgeving klimaatadaptief bouwen en inrichten - Factsheet waterneutrale bouwenvelop en kavelpaspoort 		
BELEID 	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsregel Klimaat robuust (her)inrichten en ruimtelijk ontwikkelen. Bijlage 5 GRP 2019-2022 	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuwbouw – Ambities voor klimaatbestendige MRA 	<ul style="list-style-type: none"> - Leidraad Klimaatadaptief bouwen, Zuid-Holland 	

MEER INFORMATIE

Leermodules DPRA

Voor het bestendigen van klimaatadaptieve ambities in de gemeentelijke organisatie, het beleid en de projecten ontwikkelt het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie in 2021 diverse leermodules.

Houd ruimtelijkeadaptatie.nl/leeromgeving in de gaten voor de data en deelname mogelijkheden.

Downloaden instrumenten (pdf)

Via de **QR-code** hieronder kun je het overzicht downloaden van de genoemde instrumenten en inzicht krijgen welk instrument je het beste voor jouw specifieke vraag kunt gebruiken.

Meer info over Klimaatadaptief ontwikkelen:

- samenklimaatbestendig.nl
- bouwadaptief.nl
- ruimtelijkeadaptatie.nl/leeromgeving

We weten en hebben al veel, tegelijk zien we nog behoefte aan:

- instrumentarium voor eenduidige monitoring en evaluatie
- het terugbrengen van de veelheid aan instrumenten en werkwijzen
- het adaptief maken van normeringen en modellen
- meer kennis ontwikkelen over hitte en droogte
- verdere verbreding van publiek-private samenwerking met eindgebruikers en financiers

Kun jij iets bijdragen aan een van bovenstaande onderwerpen? Mail naar:

- michiel@nflux.nl
- barbara.bekhof@tauw.nl
- lot@samenklimaatbestendig.nl

